

ปัจจัยทำนายพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกไซเบอร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

รศ.กัญญา พลจำรัสพัทธ์, พย.ม.*

ศิริยุพา สนั่นเรืองศักดิ์, ส.ด.**

นฤมล ธีระรังสิกุล, ป.ด.***

Received: December 11, 2023

Revised: February 19, 2024

Accepted: February 22, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทำนาย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกไซเบอร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1-3 ในเขตเทศบาลจังหวัดสุรินทร์ โดยการสุ่มตัวอย่างแบบ multi stage sampling โดยในแต่ละชั้นปี สุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) ชั้นปีละ 1 ห้อง โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดตามเกณฑ์คัดเข้าจำนวน 116 ราย เก็บข้อมูลในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2565 เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 1) แบบสอบถามประสพการณ์การถูกข่มเหงรังแกบนโลกไซเบอร์ 2) แบบสอบถามแบบอย่างพฤติกรรมความรุนแรงจากสื่อออนไลน์ 3) แบบสอบถามรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู 4) แบบสอบถามอิทธิพลความรุนแรงจากเพื่อน 5) แบบสอบถามพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกไซเบอร์ มีค่าความเชื่อมั่นแอลฟาของครอนบาคทั้งหมดต่ำกว่า 0.83, 0.93, 0.79, 0.84 และ 0.73 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาและสถิติถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression)

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกไซเบอร์อยู่ในระดับน้อย ($M = 27.14$, $SD = 2.55$) อิทธิพลความรุนแรงจากเพื่อนและรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบให้อิสระอย่างมีขอบเขต สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกไซเบอร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้ร้อยละ 37.6 ($R^2 = 0.376$, $F_{(1, 113)} = 11.076$, $p < .001$) ข้อเสนอแนะ การศึกษาต่อไปควรจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกไซเบอร์ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่เน้นให้กลุ่มเพื่อนที่นักเรียนใช้เวลาร่วมกันเป็นส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมด้วยและส่งเสริมผู้ปกครองให้มีรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบมีอิสระอย่างมีขอบเขต

คำสำคัญ : ปัจจัยทำนาย พฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกไซเบอร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

* นิสิตหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเด็ก คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

** รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาการพยาบาลเด็ก คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา; ผู้ให้การติดต่อหลัก: E-mail: siriypa_s@buu.ac.th

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการพยาบาลเด็ก คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Predictors of Cyberbullying Behavior among Junior High School Students

Rasikan Polchamratpat, M.N.S.*

Siriyupa Sananreangsak, Dr.P.H.**

Narumon Teerarungsikul, Ph.D.***

Abstract

This predictive study aimed to examine the factors influencing cyberbullying behavior in junior high school students. The sample comprised 116 students from Surin Municipality, selected through multi-stage sampling, with one class per year level at each year level. Eligible participants were then sampled using simple random sampling. Data collection took place in November 2022. The research instruments included 1) a cyberbullying experience questionnaire, 2) an online violence behavior model questionnaire, 3) a parenting questionnaire, 4) a peer violence influence questionnaire, and 5) a cyberbullying behavior questionnaire. The questionnaires exhibited alpha Cronbach confidence values of 0.83, 0.93, 0.79, 0.84, and 0.73, respectively. The analysis involved descriptive statistics and stepwise multiple regression analysis.

The findings indicated that cyberbullying behavior among junior high school students was relatively low (mean = 27.14, *SD* = 2.55). Peer violence influence and an independent parenting style with clear boundaries emerged as significant predictors of cyberbullying behavior among junior high school students, explaining 37.6% of the variance ($R^2 = 0.376$, $F(1, 113) = 11.076$, $p < 0.001$). Suggestion: future studies should develop interventions to prevent and address cyberbullying behavior in junior high school students. Targeting aspects such as spending time with friends and encouraging parents to adopt independent parenting styles with clear boundaries may contribute to the prevention of cyberbullying behavior.

Keywords: Predictors, Cyberbullying behavior, Junior high school students

* Students of Master degree of Nursing Science in Pediatric Nursing, Faculty of Nursing, Burapha University

** Associate Professor, Faculty of Nursing, Burapha University; Corresponding Author E-mail: siriyupa_s@buu.ac.th

*** Assistant Professor, Faculty of Nursing, Burapha University

บทนำ

ในสังคมปัจจุบันการใช้สื่อสังคมออนไลน์กลายเป็นสิ่งที่เข้ามามีบทบาทกับทุกเพศทุกวัยสามารถตอบสนองต่อการใช้งานได้หลายด้าน พื้นที่บนโลกโซเชียลได้กลายเป็นเครื่องมือที่เข้ามามีบทบาทกับการใช้ชีวิตของวัยรุ่นมากขึ้น โดยพบว่า ร้อยละ 48 เป็นเด็กอายุ 10-15 ปี และเรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีพฤติกรรมรังแกกันบนโลกโซเชียลมากที่สุด (วัฒนาวดี ศรีวัฒนพงศ์ และพิมพกา ธานินพงศ์, 2558) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นต้องการพื้นที่ในการแสดงออกที่เหมาะสมเพื่อให้ตนเองเป็นที่ยอมรับ พื้นที่บนโลกโซเชียลได้กลายเป็นเครื่องมือในการแสดงความเป็นตัวตน ระบายความรู้สึก หรือใช้เพื่อสร้างสถานการณ์ทางสังคม ทำให้ตนเองเด่นขึ้น หากใช้พื้นที่บนโลกโซเชียลในการระบายความรู้สึกที่ไม่เหมาะสมต่อผู้อื่น อาจส่งผลให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกโซเชียล (พลอยพัชชา แก้ววิเศษ และคณะ, 2564)

พฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกโซเชียล เป็นปัญหาที่สำคัญและมีแนวโน้มทำให้เกิดปัญหาและผลกระทบทางด้านร่างกาย จิตใจ ครอบครัวยุติธรรม และสังคม เนื่องจากพฤติกรรมดังกล่าวนี้ มีความเป็นนิรนามไม่สามารถทราบได้ว่าใครเป็นผู้รังแก มีต้นทุนที่ต่ำ ข้อมูลกระจายออกไปในวงกว้างอย่างรวดเร็ว ผู้รังแกจึงนิยมใช้พื้นที่บนโลกโซเชียลในการลงมือทำร้ายผู้อื่น ให้ได้รับความอับอายหรือได้รับความทุกข์ทรมาน ด้วยการเขียนข้อความ การใช้เสียง การถ่ายวิดีโอ การถ่ายภาพนิ่งบนโลกโซเชียล (วีรวิชัย เลิศรัตนธำรงกุล, 2564) และเผยแพร่คลิป ด่าทอ แชร์ลงบนพื้นที่โซเชียล จนเกิดผลกระทบต่อผู้ถูกรังแกทางด้านร่างกาย จิตใจ ครอบครัวยุติธรรม และสังคม พฤติกรรมรังแกกันบนโลกโซเชียลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นปัญหาที่พบได้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า วัยรุ่นเป็นผู้รังแกผู้อื่นบนโลกโซเชียล ร้อยละ 13.50-34.10 (Hesapcioglu & Ercan, 2017) ซึ่งสถิติการรังแกกันบนโลกโซเชียลของไทยในปี 2560 จากการศึกษาพฤติกรรมรังแกบนโลกโซเชียลร่วมกันของ 14 ประเทศทั่วโลก พบเยาวชนไทยร้อยละ 45 เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมรังแกบนโลกโซเชียล และอยู่ในอันดับ 5 จาก 14 ประเทศ ซึ่งมากกว่าสหรัฐอเมริกา ยุโรป และญี่ปุ่นถึง 4 เท่า (ชาญวิทย์ พรนภดล, 2561) ปรัชญาการรังแกกันบนโลกโซเชียลจากทั่วทุกมุมโลกกลายเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ทุกฝ่ายต้องเข้าไปจัดการดูแล เพราะปัญหาดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นของโรคซึมเศร้าและได้คร่าชีวิตของวัยรุ่นทั่วโลกไปแล้วมากมาย (สุภาวดี เจริญวานิช, 2560)

จากการทบทวนวรรณกรรมจะเห็นได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกโซเชียล ได้แก่ เพศ (วัฒนาวดี ศรีวัฒนพงศ์ และพิมพกา ธานินพงศ์, 2558) ประสบการณ์การถูกข่มเหงรังแกบนโลกโซเชียล ประสบการณ์เคยเห็นเพื่อนถูกข่มเหงรังแกบนโลกโซเชียล ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง (เอมวดี เกียรติศิริ, 2560) แบบอย่างพฤติกรรมความรุนแรงจากสื่อออนไลน์ (พลอยพัชชา แก้ววิเศษ และคณะ, 2564) รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู (เกษตรชัย และหิมา และอุทิศ สังข์รัตน์, 2555) การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุมสัมพันธ์กับกลุ่มผู้ถูกรังแก 3.03 เท่า (สรวรยา เสาวภาพ และสุวรรณี พุทธิศรี, 2563) และอิทธิพลความรุนแรงจากเพื่อน (เกษตรชัย และหิมา, 2557) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อพฤติกรรมรังแกบนโลกโซเชียล (เอมวดี เกียรติศิริ, 2560) จะเห็นได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกโซเชียลมีหลายปัจจัย ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกบุคคลของ PRECEDE-PROCEED

Model (Green & Kreuter, 2005) โดยนำ PRECEDE Model ในขั้นตอนที่ 3 มาใช้ในการศึกษา ซึ่งเป็นแนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์สาเหตุและปัจจัยของพฤติกรรมของบุคคล แบ่งเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปัจจัยนำ (predisposing factor) 2) ปัจจัยเอื้อ (enabling factors) 3) ปัจจัยเสริม (reinforcing factors) ผู้วิจัยได้เลือกปัจจัยตามกรอบแนวคิด PRECEDE Model ในขั้นตอนที่ 3 ได้แก่ 1) ปัจจัยนำ (predisposing factor) คือ ประสบการณ์การถูกข่มเหงรังแกบนโลกโซเชียล 2) ปัจจัยเอื้อ (enabling factors) คือ แบบอย่างพฤติกรรมความรุนแรงจากสื่อออนไลน์ และ 3) ปัจจัยเสริม (reinforcing factors) คือ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู และอิทธิพลความรุนแรงจากเพื่อน

จากการทบทวนการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า การศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกโซเชียลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นยังมีอยู่จำกัด โดยพบการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมรังแกกันบนโลกโซเชียลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในภาคใต้ ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และไม่พบการศึกษาในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเป็นการศึกษาเพียงบางปัจจัย ซึ่งสาเหตุของพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกโซเชียลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเกิดได้จากหลายปัจจัย อีกทั้งพฤติกรรมดังกล่าวยังมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นและยังคงเป็นปัญหาสำคัญของนักเรียนที่ต้องได้รับการแก้ไข ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกโซเชียลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประโยชน์ในการเฝ้าระวังและค้นหาปัจจัยเสี่ยง และใช้เป็นแนวทางในการวางแผนป้องกันพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกโซเชียลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกโซเชียลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกโซเชียลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ ประสบการณ์การถูกข่มเหงรังแกบนโลกโซเชียล แบบอย่างพฤติกรรมความรุนแรงจากสื่อออนไลน์ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู และอิทธิพลความรุนแรงจากเพื่อน

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงทำนาย (predictive study) เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกโซเชียลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตเทศบาลเมืองจังหวัดสุรินทร์ เก็บข้อมูลในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2565

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นชั้นปีที่ 1-3 ในโรงเรียนเขตเทศบาลเมืองจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 3,150 คน

กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นชั้นปีที่ 1-3 ในโรงเรียนเขตเทศบาลเมืองจังหวัดสุรินทร์ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดตามเกณฑ์คัดเข้า (inclusion criteria) ดังนี้

1. พักอาศัยอยู่กับบิดามารดาหรือผู้ปกครอง
2. ไม่มีปัญหาการเรียนรู้ ได้แก่ โรคสมาธิสั้น (Attention Deficit Hyperactivity Disorder [ADHD]) โรคบกพร่องทางการเรียนรู้ (Learning Disorders [LD]) โรคบกพร่องทางสติปัญญา (Intellectual Disabilities [ID]) โรคออทิสติก (Autistic Disorders) โดยอาจารย์ประจำห้องพยาบาลเป็นผู้คัดกรองตามแบบประเมินของโรงเรียน
3. สามารถอ่าน เขียน และสื่อสารภาษาไทยได้เข้าใจ

เกณฑ์คัดออก (exclusion criteria) คือ มีการเจ็บป่วยในวันที่เก็บรวบรวมข้อมูลและไม่สามารถทำแบบสอบถามได้

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการวิเคราะห์อำนาจทดสอบ (power of analysis) โดยใช้สูตรจากโปรแกรมสำเร็จรูป G^* Power 3.1.9.7 กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กำหนดค่าอำนาจในการทดสอบเท่ากับ .80 และค่าขนาดอิทธิพลขนาดกลาง เท่ากับ .15 (Cohen, 1988) จำนวนตัวแปรที่ต้องการศึกษา 4 ตัวแปร ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา 85 ราย เพื่อป้องกันการสูญหายของกลุ่มตัวอย่างจึงเก็บเพิ่มร้อยละ 20 (บุญใจ ศรีสถิตนรากร, 2563) รวมกลุ่มตัวอย่าง 102 ราย เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้มีความแปรปรวนในการเก็บรวบรวมข้อมูล จึงควรเก็บทั้งหมดทุกคนในห้องที่ทำการสุ่ม จะใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 120 ราย แต่จากการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นทางสถิติโดยพหุคูณ มีข้อมูลที่เป็น outlier จำนวน 4 ราย ผู้วิจัยจึงได้ตัดข้อมูลที่เป็น outlier ออก ดังนั้นข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ในครั้งนี้ เท่ากับ 116 ราย

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) มีขั้นตอนดังนี้

1. คัดเลือกโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) ด้วยการจับฉลาก 1 แห่ง
2. เมื่อสุ่มได้โรงเรียนที่จะทำการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อทำการเก็บข้อมูล ภายหลังจากได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการโรงเรียนแล้ว
3. ผู้วิจัยทำการสุ่มเลือกห้องเรียน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบ multi stage sampling โดยในแต่ละชั้นปี สุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) ชั้นปีละ 1 ห้อง แต่ละห้องมีจำนวนนักเรียนประมาณ 31-41 คน เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้มีความแปรปรวนในการเก็บรวบรวมข้อมูลจึงควรเก็บทั้งหมดทุกคนในห้องที่ทำการสุ่ม ซึ่งเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 1 ห้อง 39 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 1 ห้อง 40 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 1 ห้อง 41 คนทั้งสิ้นจำนวน 3 ห้อง การศึกษาครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 120 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามจำนวน 6 ชุด ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง คำถามเป็นแบบเลือกตอบประกอบไปด้วย เพศ อายุ ระดับชั้นเรียน อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา อาชีพของผู้ปกครอง (ตอบในกรณีที่ไม่ได้อยู่กับบิดาหรือมารดา) จำนวนเพื่อนสนิท

2. แบบสอบถามประสบการณ์การถูกข่มเหงรังแกบนโลกไซเบอร์ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมจำนวน 4 ข้อ ตัวเลือกเป็นความถี่ของการเคยได้รับประสบการณ์การถูกข่มเหงรังแกบนโลกไซเบอร์แบบมาตรวัดประมาณค่า 3 ระดับ คะแนนตั้งแต่ 0-2 คะแนน

3. แบบสอบถามแบบอย่างพฤติกรรมความรุนแรงจากสื่อออนไลน์ ผู้วิจัยนำมาจากแบบสอบถามแบบอย่างพฤติกรรมความรุนแรงจากสื่อออนไลน์ ของชิตชัย ไชไพรวรรณ (2560) เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการพบเห็นแบบอย่างพฤติกรรมความรุนแรงหรือการรังแกกันจากสื่อออนไลน์จำนวน 6 ข้อ ตัวเลือกเป็นความถี่ของการพบเห็นพฤติกรรมแบบมาตรวัดประมาณค่า (rating scale) 4 ระดับ คะแนนตั้งแต่ 1-4 คะแนน

4. แบบสอบถามรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ผู้วิจัยนำมาจากแบบสอบถามรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของ ศลัภษณา กิติทัศน์เศรษฐี (2551) ที่พัฒนามาจากแนวคิดของ Baumrind (1997) เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการเลี้ยงดูของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง โดยแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด จำนวน 8 ข้อ 2) การอบรมเลี้ยงดูแบบให้อิสระอย่างมีขอบเขตจำนวน 8 ข้อ 3) การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยจำนวน 8 ข้อ 4) การอบรมเลี้ยงดูแบบยอมตามบุตรจำนวน 8 ข้อ รวมจำนวน 32 ข้อ ลักษณะแบบมาตรวัดประมาณค่า (rating scale) มี 4 ระดับ คะแนนตั้งแต่ 1-4 คะแนน

5. แบบสอบถามอิทธิพลความรุนแรงจากเพื่อน ผู้วิจัยนำมาจากแบบสอบถามอิทธิพลความรุนแรงจากเพื่อนของชิตชัย ไชไพรวรรณ (2560) เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการพบเห็นแบบอย่างพฤติกรรมความรุนแรงหรือการรังแกกันจากกลุ่มเพื่อนจำนวน 7 ข้อ ตัวเลือกเป็นความถี่ของการพบเห็นพฤติกรรมแบบมาตรวัดประมาณค่า (rating scale) 4 ระดับ คะแนนตั้งแต่ 1-4 คะแนน

6. แบบสอบถามพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกไซเบอร์ ผู้วิจัยนำมาจากแบบสอบถามพฤติกรรมการข่มเหงรังแกบนโลกไซเบอร์ ของพลอยพัชชา แก้ววิเศษ และคณะ (2564) เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมข่มเหงรังแกบนโลกไซเบอร์ประกอบด้วยกรกระทำ 5 รูปแบบ ได้แก่ 1) การนิทาหรือด่าทอผู้อื่นจำนวน 5 ข้อ 2) การหมิ่นประมาทผู้อื่น จำนวน 5 ข้อ 3) การแอบอ้างชื่อของผู้อื่น จำนวน 5 ข้อ 4) การนำความลับที่เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่นไปเผยแพร่หรือส่งต่อ จำนวน 5 ข้อ และ 5) การลบหรือบล็อกผู้อื่นออกจากกลุ่ม จำนวน 4 ข้อ รวม 24 ตัวเลือกเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ คะแนนตั้งแต่ 1-5 คะแนน การแปลผล คะแนนพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกไซเบอร์ คะแนนโดยรวมตั้งแต่ 24-120 คะแนน เมื่อรวมคะแนนทุกข้อแล้ว สามารถเทียบเกณฑ์ 3 ระดับ ดังนี้ คะแนน 24-55 หมายถึง มีพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกไซเบอร์น้อย คะแนน 56-87 หมายถึง มีพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกไซเบอร์ปานกลาง คะแนน 88-120 หมายถึง มีพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกไซเบอร์มาก

การตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ได้ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน และนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความเที่ยง (Content Validity Index [CVI]) ได้ค่าความตรงเชิงเนื้อหา 0.90 หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกันกับกลุ่มศึกษาจำนวน 30 ราย และนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น โดยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) แบบสอบถามจำนวน 6 ชุด ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล 2) แบบสอบถามประสบการณ์การถูกข่มเหงรังแกบนโลกไซเบอร์ 3) แบบสอบถามแบบอย่างพฤติกรรมความรุนแรงจากสื่อออนไลน์ 4) แบบสอบถามรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู 5) แบบสอบถามอิทธิพลความรุนแรงจากเพื่อน 6) แบบสอบถามพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกไซเบอร์ ซึ่งแบบสอบถามชุดที่ 2-6 มีค่าความเชื่อมั่นแอลฟาของครอนบาคทั้งฉบับ เท่ากับ .83 .93 .79 .84 และ .73 ตามลำดับ

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเสนอโครงร่างและเครื่องมือการวิจัยต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งได้ผ่านการรับรองเรียบร้อยแล้ว รหัส IRB3-092/2565 ลงวันที่ 26 กันยายน 2565 จากนั้นผู้วิจัยได้ประสานงานกับผู้อำนวยการโรงเรียนและครูประจำชั้นเพื่อแนะนำตัว อธิบายวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการเก็บข้อมูล ระยะเวลา สถานที่ในการเก็บข้อมูล ซึ่งแจ้งเกี่ยวกับสิทธิที่ปฏิเสธหรือถอนตัวจากการเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ได้ตลอดเวลาโดยไม่ส่งผลกระทบต่อผลการเรียน ได้ขออนุญาตผู้ปกครองโดยนำเอกสารชี้แจงและใบลงนามยินยอมให้นักเรียนนำไปมอบให้ผู้ปกครองและนัดหมายให้นักเรียนส่งใบยินยอมกลับมาส่งภายใน 1 สัปดาห์ และหากมีข้อสงสัยในการวิจัยสามารถซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ ได้ตลอดเวลา การตอบแบบสอบถามไม่มีการระบุชื่อแต่ใช้รหัสแทน เมื่อตอบคำถามเสร็จให้ผู้ตอบนำแบบสอบถามมาใส่กล่องที่ปกปิดมิดชิด เพื่อพิทักษ์สิทธิเรื่องความลับของผู้ตอบแบบสอบถามข้อมูลของผู้เข้าร่วมวิจัยเป็นความลับ และทำลายหลังจากเผยแพร่แล้ว 1 ปี

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อโครงร่างวิทยานิพนธ์และเครื่องมือการวิจัยได้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพาแล้ว นำหนังสือจากมหาวิทยาลัยบูรพา และหนังสือรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในคนเสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเก็บข้อมูลในช่วงเวลาที่ไม่มีการเรียนการสอน คือ เวลา 15.00-16.00 น. โดยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามพร้อมกันวันละ 1 ชั้นปี นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตอบแบบสอบถามในวันจันทร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตอบแบบสอบถามในวันอังคาร และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตอบแบบสอบถามในวันพุธ ใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามประมาณ 40 นาที หลังจากเก็บข้อมูลครบถ้วนจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์พฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกโซเชียลเบอร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และพิสัย

3. วิเคราะห์ปัจจัยทำนายพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกโซเชียลเบอร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ ประสบการณ์การถูกข่มเหงรังแกบนโลกโซเชียล รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู แบบอย่างพฤติกรรมความรุนแรงจากสื่อออนไลน์ และอิทธิพลความรุนแรงจากเพื่อน โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) โดยทำการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นก่อนนำเข้าวิเคราะห์ทางสถิติ

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 94.83) อายุเฉลี่ย 13.60 ปี ($SD = 1.028$) กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 มากที่สุด (ร้อยละ 34.48) รองลงมา คือ ระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 (ร้อยละ 33.62) และระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 (ร้อยละ 31.90) บิดาและมารดาส่วนมากประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป/เกษตรกร (ร้อยละ 29.31) และ (ร้อยละ 28.45) ตามลำดับ ส่วนมากมีเพื่อนสนิทน้อยกว่า 5 คน (ร้อยละ 60.34)

2. พฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกโซเชียลอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 27.14 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.55 และมีช่วงคะแนนอยู่ระหว่าง 24-35 พิจารณารายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรม การนินทาหรือด่าทอผู้อื่นมากที่สุด มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 6.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.46 และมีช่วงคะแนนอยู่ระหว่าง 5-11 รองลงมาคือ พฤติกรรมการแอบอ้างชื่อของผู้อื่น มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5.16 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.63 มีช่วงคะแนนอยู่ระหว่าง 5-11 และมีพฤติกรรมลบหรือบล็อกผู้อื่นออกจากกลุ่มน้อยที่สุด มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.95 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.38 มีช่วงคะแนนอยู่ระหว่าง 4-11 แสดงรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1

ค่าพิสัย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกโซเชียล (n=116)

ตัวแปร	พิสัยที่เป็นไปได้	พิสัยที่ได้จริง	M	SD	การแปลผล
พฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกโซเชียล	24-120	24-35	27.14	2.55	น้อย
1) การนินทาหรือด่าทอผู้อื่น	5-25	5-11	6.82	1.46	-
2) การหมิ่นประมาทผู้อื่น	5-25	5-7	5.10	0.38	-
3) การแอบอ้างชื่อของผู้อื่น	5-25	5-11	5.16	0.63	-
4) การนำความลับที่เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่นไปเผยแพร่หรือส่งต่อ	5-25	5-6	5.11	0.32	-
5) การลบหรือบล็อกผู้อื่นออกจากกลุ่ม	4-20	4-11	4.95	1.38	-

3. ปัจจัยทำนายพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกโซเชียลของวัยรุ่นตอนต้น ก่อนการวิเคราะห์ด้วยข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบข้อมูลตามข้อตกลงเบื้องต้น (assumption) ของสถิติถดถอยพหุคูณได้ผลดังนี้ ตัวแปรต้นมีการกระจายแบบปกติ ตัวแปรต้นและตัวแปรตามมีความเป็นอิสระต่อกัน ไม่มี univariate outliers ตัวแปรต้นทุกตัวไม่มีความสัมพันธ์กันหรือไม่เกิด multicollinearity ดังตารางที่ 2 กราฟมีลักษณะเป็น homoscedasticity เป็นไปตามข้อตกลงของ normality, linearity และ homoscedasticity

จากผลการวิจัยพบว่า อิทธิพลความรุนแรงจากเพื่อน และรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบให้อิสระอย่างมีขอบเขต สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกโซเชียลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้ ร้อยละ 37.6 ($R^2 = 0.376$, $F_{(1, 113)} = 11.076$, $p = .001$) เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน พบว่า ตัวแปรที่สามารถทำนายพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกโซเชียลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมีอยู่ 2 ตัวแปร โดยตัวแปรที่มีน้ำหนักในการทำนายสูงสุด คือ อิทธิพลความรุนแรงจากเพื่อนมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β) = .546 รองลงมา คือ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบให้อิสระอย่างมีขอบเขตต่อพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกโซเชียลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β) = -.248 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 2

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การถูกข่มเหงรังแกบนโลกโซเชียล แบบอย่างพฤติกรรมความรุนแรงจากสื่อออนไลน์ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู อิทธิพลความรุนแรงจากเพื่อน กับพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกโซเชียล (n=116)

ตัวแปร	1	2	3.1	3.2	3.3	3.4	4	5
1. ประสบการณ์การถูกข่มเหงรังแกบนโลกโซเชียล	1	.151	.462*	-.115	.272*	-.200**	.314	.194**
2. แบบอย่างพฤติกรรมความรุนแรงหรือการรังแกกันจากสื่อออนไลน์		1	.011	-.015	.007	.196**	.600*	.228*
3. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู			1	-.402*	.486*	-.479*	.176**	.205**
3.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด				1	-.488*	.493*	-.060	-.281*
3.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบให้อิสระอย่างมีขอบเขต					1	-.257*	.048	.098
3.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย						1	0.42	-0.29
3.4 การอบรมเลี้ยงดูแบบยอมตามบุตร							1	.561*
4. อิทธิพลความรุนแรงจากเพื่อน								1
5. พฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกโซเชียล								

ตารางที่ 3

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณโดยวิธี Stepwise regression เพื่อทำนายพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกโซเชียลของวัยรุ่นตอนต้น (n=116)

ตัวแปรทำนาย	B	SE	β	t	p-value
อิทธิพลความรุนแรงจากเพื่อน	.419	.057	.546	7.341**	<.001
รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบให้อิสระอย่างมีขอบเขต	-.47	.048	-.248	-3.328*	.001

Constant = 27.073, $R^2 = .376$, $R^2_{Adjusted} = .365$, $F_{(1,113)} = 11.076$, $p = .001$

* $p < .01$, ** $p < .001$

อภิปรายผล

1. พฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกโซเชียลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกโซเชียล อยู่ในระดับน้อย ($M = 27.14$, $SD = 2.55$) อาจเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 94.83) สอดคล้องกับการศึกษาของ Mizuta et al (2018) พบว่า กลุ่มผู้รังแกผู้อื่นในวัยรุ่นเพศชายจะเป็นผู้รังแกมากกว่าเพศหญิง และสำหรับกลุ่มที่เป็นทั้งผู้ถูกรังแกและรังแกผู้อื่นพบว่า วัยรุ่นเพศชายจะเป็นทั้งผู้ถูกรังแกและรังแกผู้อื่นมากกว่าวัยรุ่นเพศหญิง (Ford et al., 2017) และอาจเป็นไปได้ว่าสถาบันการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง มีความเคร่งครัดในกฎระเบียบของการอยู่ร่วมกันของนักเรียนในโรงเรียน มีการใช้ระเบียบว่าด้วยการปกครองนักเรียนโรงเรียน พ.ศ. 2565 ระบุให้พฤติกรรมกลั่นแกล้ง รังแก ช่มชู้บุคคลอื่นให้เกิดความเสียหาย เป็นลักษณะความผิดในระดับปานกลาง และหากนักเรียนกระทำความผิดในระดับปานกลางซ้ำเป็นครั้งที่ 2 จะถือว่าเป็นลักษณะความผิดขั้นร้ายแรง จะได้รับโทษการทำทัณฑ์บน และเชิญบิดา มารดา หรือผู้ปกครองมาบันทึกรับทราบความผิดต่อไป ถึงแม้ว่าการศึกษาครั้งนี้พบพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกโซเชียลอยู่ในระดับน้อยก็ตาม แต่หากวัยรุ่นมีพฤติกรรมรังแกผู้อื่นก็จะมีพฤติกรรมนี้ติดตัวไปจนโต กลายเป็นบุคคลก้าวร้าว อันธพาล และละเมิดกฎหมาย (เกษตรชัย และทิม, 2556) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกโซเชียลด้านการินทาหรือด่าทอผู้อื่นบนเครือข่ายสังคมออนไลน์มากที่สุด ($M = 6.82$, $SD = 1.46$) เป็นพฤติกรรมที่นักเรียนใช้คำที่หยาบคาย ด่าทอผู้อื่น กล่าวร้ายนินทาลับหลังผู้อื่น และล้อพฤติกรรมกระทำผู้อื่นที่ไม่ดีและน่าอับอาย รองลงมาคือ การแอบอ้างชื่อของผู้อื่น ($M = 5.16$, $SD = 0.63$) เป็นพฤติกรรมที่นักเรียนไปแอบอ้างชื่อผู้อื่นในการสนทนาบนโลกโซเชียลหรือเพื่อไปว่าร้ายบุคคลที่สามอีกทั้งนำชื่อผู้อื่นไปแอบอ้างในทางที่เสื่อมเสียหรือเพื่อหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเอง รวมไปถึงการแอบอ้างและนำภาพผู้อื่นมาปลอมแปลงบนโลกโซเชียล และพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกโซเชียลด้านการลบหรือบล็อกผู้อื่นที่ไม่ชอบออกจากกลุ่มบนเครือข่ายสังคมออนไลน์น้อยที่สุด ($M = 4.95$, $SD = 1.38$) เป็นพฤติกรรมที่นักเรียนลบผู้อื่นที่นักเรียนไม่ชอบออกจากความเป็นเพื่อนหรือลบออกจากกลุ่ม

มีการกีดกัน/บล็อกผู้อื่นที่ไม่ชอบออกจากกลุ่ม และสั่งให้เพื่อนบางคนลบผู้อื่นที่ไม่ชอบออกจากความเป็นเพื่อนบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ สอดคล้องกับการศึกษาของ พลอยพัชชา แก้ววิเศษ และคณะ (2564) พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการชมเชยทั้งแบบบนโลกไซเบอร์ด้านการนิทาหรือด่าทอผู้อื่นบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ และด้านการลบหรือบล็อกผู้อื่นที่ไม่ชอบออกจากกลุ่มบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยมีพฤติกรรมนั้น ๆ นาน ๆ ครั้ง

2. อิทธิพลความรุนแรงจากเพื่อนและรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบให้อิสระอย่างมีขอบเขต สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกไซเบอร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้ร้อยละ 37.6 ($R^2=0.376$, $F_{(1, 113)} = 11.076$, $p = .001$) โดยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 อิทธิพลความรุนแรงจากเพื่อน เป็นปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกไซเบอร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีน้ำหนักในการทำนายสูงสุดมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ .546 หมายความว่า นักเรียนที่ได้รับอิทธิพลความรุนแรงจากเพื่อน จะส่งผลต่อการมีพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกไซเบอร์ ผลการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีเพื่อนสนิทน้อยกว่า 5 คน (ร้อยละ 60.34) โดยกลุ่มเพื่อนเป็นสังคมที่สำคัญที่สุดของนักเรียน และมีอิทธิพลต่อนักเรียนมาก อธิบายตามแนวคิดแบบจำลอง PRECEDE-PROCEED (Green & Kreuter, 2005) ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดที่อธิบายถึงระบบการพัฒนาและการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของพฤติกรรมต่างๆ โดยอาจจะจะมีอิทธิพลมาจากพฤติกรรมของบุคคลอื่นที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของตนเอง ซึ่งตามกรอบแนวคิดแบบจำลองดังกล่าวเพื่อนเป็นปัจจัยเสริม (reinforcing factors) อาจจะเสริมแรงได้ทั้งในด้านบวกหรือด้านลบ ช่วยยับยั้งหรือสนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกไซเบอร์ได้ นักเรียนจะใช้เพื่อนเป็นที่ปรึกษา เลียนแบบพฤติกรรม และทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งการทำตามกลุ่มเพื่อนนั้นอาจมีทั้งด้านดีและไม่ดี การเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อนจะทำให้ให้นักเรียนมั่นใจและภาคภูมิใจในตนเอง หากเพื่อนที่ใช้เวลาร่วมกันในแต่ละวันมีพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกไซเบอร์ อาจส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกไซเบอร์มากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ เกษตรชัย และทีม และอุทิศ สังขรัตน์ (2555) พบว่า อิทธิพลความรุนแรงของเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r=0.583$; 95% C.I.=0.553, 0.612) เช่นเดียวกับการศึกษาของชิตชัย ไชยไพรวิน (2560) พบว่า นักเรียนที่พบเห็นแบบอย่างการรังแกจากเพื่อนในระดับสูงมีโอกาสมีพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกไซเบอร์มากกว่านักเรียนที่พบเห็นแบบอย่างจากเพื่อนในระดับต่ำ สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่าการที่นักเรียนได้พบเห็นพฤติกรรมรังแกผู้อื่นหรือการใช้ความรุนแรงจากเพื่อน เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการเลียนแบบพฤติกรรม การสร้างสถานการณ์ทางสังคมเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม ส่งผลให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกไซเบอร์ (พลอยพัชชา แก้ววิเศษ และคณะ, 2564)

2.2 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบให้อิสระอย่างมีขอบเขต เป็นปัจจัยเสริม (reinforcing factors) ที่แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นบนโลกไซเบอร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นนั้นมีปัจจัยมาจากครอบครัวที่ให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบให้อิสระอย่างมีขอบเขตส่งผลให้เกิดพฤติกรรมรังแกผู้อื่น

อย่างน้อยเพียงใด ซึ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบให้อิสระอย่างมีขอบเขตสามารถทำนายพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกไซเบอร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเป็นตัวแปรที่มีน้ำหนักรองลงมาคือ มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ $-.248$ หมายความว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้อิสระอย่างมีขอบเขต จะส่งผลต่อการมีพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกไซเบอร์น้อย โดยผลการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้อิสระอย่างมีขอบเขตมากที่สุด ($M = 26.97, SD = 3.93$) ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูแบบให้อิสระอย่างมีขอบเขตหรือการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เป็นรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบให้อิสระอย่างมีขอบเขต บิดามารดาหรือผู้ปกครองสนับสนุนส่งเสริมให้เด็กมีความเป็นอิสระสามารถพึ่งพาตนเองได้ แต่ยังมีขอบเขตและการควบคุมการกระทำของเด็ก บิดามารดาหรือผู้ปกครองให้ความอบอุ่นต่อเด็กและเลี้ยงดูอย่างรักใคร่ แสดงความยินดีและสนับสนุนพฤติกรรมสร้างสรรค์ของเด็ก เปิดกว้างด้านการแสดงความคิดเห็นและการยอมรับ คาดหวังให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความอิสระพึ่งพาตนเองได้ และมีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับวัย ส่งผลให้เด็กมีความฉลาดทางอารมณ์สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข หากนักเรียนได้รับการเลี้ยงดูแบบให้อิสระอย่างมีขอบเขต จะส่งผลให้มีพฤติกรรมข่มเหงผู้อื่นทางไซเบอร์น้อย สอดคล้องกับการศึกษาของสวรยา เสาวภาพ และสุวรรณี พุทธิศรี (2563) พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุมสัมพันธ์กับกลุ่มผู้ถูกรังแกเป็น 3.03 เท่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อเทียบกับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แสดงให้เห็นว่า การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยหรือการดูแลแบบให้อิสระอย่างมีขอบเขต นักเรียนจะมีพฤติกรรมข่มเหงผู้อื่นน้อยกว่า

3. ประสพการณ์การถูกข่มเหงรังแกบนโลกไซเบอร์และแบบอย่างพฤติกรรมความรุนแรงจากสื่อออนไลน์ ไม่สามารถทำนายพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกไซเบอร์ได้ เป็นไปได้ว่าประสพการณ์การถูกข่มเหงรังแกบนโลกไซเบอร์ อาจมีผลทั้งในทางสนับสนุนหรือยับยั้งการแสดงพฤติกรรม เพราะประสพการณ์ต่าง ๆ ในอดีต เป็นปัจจัยพื้นฐานและก่อให้เกิดแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรมของบุคคล เป็นความพอใจของบุคคลซึ่งได้มาจากประสพการณ์ในการเรียนรู้ (education experience) อาจเป็นแรงจูงใจให้นักเรียนมีพฤติกรรมเลียนแบบหรืออาจจะยับยั้งพฤติกรรมนั้น ๆ ไม่แสดงออกซึ่งพฤติกรรมนั้น ๆ ซึ่งแตกต่างกับการศึกษาของ การศึกษาของ อภิญา เยาวบุตร และคณะ (2558) ที่พบว่า การมีประสพการณ์การถูกข่มเหงรังแก มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมข่มเหงรังแกผู้อื่น การที่เคยถูกรังแกจากผู้อื่นมาก่อนอาจทำให้มีความรู้สึกคับแค้นใจ และเรียนรู้วิธีการหรือพฤติกรรมจากการกระทำแล้วนำไปใช้กับผู้อื่นได้ สำหรับแบบอย่างพฤติกรรมความรุนแรงจากสื่อออนไลน์ ไม่สามารถทำนายพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกไซเบอร์ได้ เป็นไปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีแบบอย่างพฤติกรรมความรุนแรงจากสื่อออนไลน์อยู่ในระดับน้อย ($M = 10.51, SD = 5.44$) ประกอบได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองแบบให้อิสระอย่างมีขอบเขต อาจส่งผลให้การเข้าถึงสื่อออนไลน์ของนักเรียนมีข้อจำกัดเพิ่มมากขึ้น ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของ ชิดชัย ไชไพรวิน (2560) ที่พบว่า แบบอย่างจากสื่อออนไลน์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมรังแกผู้อื่นทางไซเบอร์ เป็นไปตามทฤษฎีปัญญาสังคมของ Bandura (1997) ที่อธิบายพฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้ผ่านตัวแบบ โดยสื่อออนไลน์เป็นสื่อที่นักเรียนให้ความสนใจและมีการเข้าถึงได้ง่ายและมีความหลากหลาย ทำให้นักเรียนมีโอกาสได้รับอิทธิพลจากสื่อออนไลน์ค่อนข้างมาก

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการปฏิบัติพยาบาล บุคลากรด้านสุขภาพ และครู สามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนและจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกไซเบอร์ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเน้นให้กลุ่มเพื่อนที่นักเรียนใช้เวลา่วมด้วยเป็นส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมหรือโปรแกรมดังกล่าวด้วย

2. ด้านการศึกษา อาจารย์พยาบาลในสถาบันการศึกษาสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกไซเบอร์ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเน้นให้นักเรียนหลีกเลี่ยงเพื่อนที่ใช้ความรุนแรงผ่านสื่อออนไลน์ และส่งเสริมผู้ปกครองให้มีการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบมีอิสระอย่างมีขอบเขต เพื่อป้องกันการเกิดพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกไซเบอร์ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาโปรแกรมในการป้องกันพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกไซเบอร์ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเน้นนำเพื่อนสนิทหรือกลุ่มเพื่อนใช้เวลา่วมกันเป็นส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมหรือโปรแกรมดังกล่าวด้วย และเน้นส่งเสริมผู้ปกครองให้มีการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบอิสระอย่างมีขอบเขต เพื่อป้องกันพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกไซเบอร์

เอกสารอ้างอิง

เกษตรชัย และหีม. (2556). *พฤติกรรมรังแกของนักเรียน*. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เกษตรชัย และหีม. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลา. *วารสารศรีนครินทร์วิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 6(12), 14-30.

เกษตรชัย และหีม, และอุทิศ สังข์รัตน์. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณลักษณะทางจิต ปัจจัยการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว และปัจจัยอิทธิพลความรุนแรงกับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลา. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 4(2), 65-82.

ชาญวิทย์ พรนภดล. (2561, 22 มีนาคม). *ป้องกันภัยใกล้ตัวลูกจาก Cyberbullying*. กรมสุขภาพจิต.

<https://dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=27717>

ชิดชัย ไชไพโรวัน. (2560). *พฤติกรรมการรังแกผู้อื่นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร*. [สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหิดล.

บุญใจ ศรีสถิตย์นรากร. (2563). *ขนาดอิทธิพล การวิเคราะห์อำนาจ การคำนวณขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมโดยใช้โปรแกรม G*Power*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พลอยพัชชา แก้ววิเศษ, นันทรัตน์ มาตยาบุญ, ลาวัลย์ สมบูรณ์, และศลิษา โกดีย์. (2564). พฤติกรรมชมเริงแสบโลกโซเชียลและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของนักเรียนมัธยมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(5), 239-253.
- วัฒนาวิ ศรีวัฒน์พงศ์, และพิมพ์กา ธานินพงศ์. (2558). สื่ออิเล็กทรอนิกส์และอินเทอร์เน็ตที่มีต่อพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนในโรงเรียน เขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารการสื่อสารและการจัดการ นิด้า*, 1(2), 128-144.
- วีรวิษณุ เลิศรัตน์ธำรงกุล. (2564). การกลั่นแกล้งในพื้นที่โซเชียลของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น: ความชุก วิธีการจัดการปัญหา และพฤติกรรมเสี่ยง. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 11(1), 275-289.
- สวรรณยา เสาวภาพ, และสุวรรณี พุทธิศรี. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูและพฤติกรรมการรังแกกันของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ณ โรงเรียนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*, 65(3), 263-278.
- สุภาวดี เจริญวานิช. (2560). การรังแกกันผ่านพื้นที่โซเชียล: ผลกระทบและการป้องกันในวัยรุ่น. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 25(4), 639-648.
- ศลักษณา กิตติพิศน์เศรษฐี. (2551). *ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูของบิดามารดากับภาวะซึมเศร้าของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 ในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อภิญา ยาบุตร, วิณา เทียงธรรม, อภาพร เผ่าวัฒนา, และสุธรรม นันทมงคลชัย. (2558). ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการชมเริงแสบผู้อื่นในวัยรุ่นตอนต้น เขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารพยาบาลสาธารณสุข*, 29(2), 71-84.
- เอมวดี เกียรติศิริ. (2560). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมรังแกทางโซเชียลในนักเรียนมัธยมต้น*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Baumrind, D. (1997). Child care practice anteceding three patterns of preschool behavior. *Genetic Psychology Monographs*, 75(1), 43-88.
- Ford, R., King, T., Priest, N., & Kavanagh, A. (2017). Bullying and mental health and suicidal behaviour among 14- to 15-year-olds in a representative sample of Australian children. *The Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 51(9), 897-908. <https://doi.org/10.1177/0004867417700275>
- Green, L., & Kreuter, M. (2005). *Health program planning: An educational and ecological approach* (4th ed.). McGraw-Hill.
- Hesapcioglu, S. T., & Ercan, F. (2017). Traditional and cyberbullying co-occurrence and its relationship to psychiatric symptoms. *Pediatrics International*, 59(1), 16-22.

Mizuta, A., Okada, E., Nakamura, M., Yamaguchi, H., & Ojima, T. (2018). Association between the time perspective and type of involvement in bullying among adolescents: A cross-sectional study in Japan. *Japan Journal of Nursing Science*, 15(2), 156–166. <https://doi.org/10.1111/jjns.12182>